Juryrapport Beste Bibliotheek van Nederland

Bibliotheek Noord Oost Brabantse Bibliotheken, vestiging Oss wint editie 2026

Het was een spannende strijd tussen de vijf genomineerde bibliotheken om de titel Beste Bibliotheek van Nederland. Uiteindelijk werd de bibliotheek in Oss als winnaar gekroond tijdens een feestelijke bijeenkomst op donderdag 5 november tijdens Bibliotheekplaza in de voormalige koepelgevangenis in Haarlem. Dankzij de combinatie van lof van de jury en het publiek mag de bibliotheek in Oss zich een jaar lang de Beste Bibliotheek van Nederland noemen.

Tekst: Anne Louïse van den Dool

Genomineerden en juryleden
Genomineerd waren dit jaar de bibliotheken van Bonaire, Hellevoetsluis (Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden), Horst aan de Maas (BiblioNu), Nijkerk en Oss (Noord Oost Brabantse Bibliotheken).
De vakjury werd gevormd door voorzitter Robin Verleisdonk (directeur-bestuurder van Huis73), Gerard Meijer (voormalig programmamanager Stichting Samenwerkende POI's Nederland), Deirdre Carasso (directeur-bestuurder van de Bibliotheek Utrecht en winnaar van de vorige editie), Jeanine Deckers (directeur-bestuurder van Bibliotheek Bibliorura) en Erna Staal (directeur-bestuurder van de Bibliotheek Gouda). Menno Goosen (hoofdredacteur *Bibliotheekblad*) en Anne Louïse van den Dool (zelfstandig cultureel communicatieprofessional en adviseur op het gebied van bibliotheekcollecties) ondersteunden de jury. Anne in de vorm van jurycoördinator.

Het verkiezingsproces
De juryleden brachten net als vorige jaren samen een bezoek aan de genomineerde bibliotheken, met uitzondering van de vestiging op Bonaire, die digitaal werd bezocht. Bij de overige bibliotheken kreeg de jury een presentatie en een rondleiding door medewerkers en directie. Tijdens de bezoeken lette de jury op verschillende punten, zoals de collectie, de inhoudelijke programmering, de transitie naar de maatschappelijke bibliotheek, de bejegening door de medewerkers, gebouw, inrichting en uitstraling en de uitvoering van de vijf wettelijke functies. Om een goed beeld van de genomineerde bibliotheken tijdens reguliere openingstijden te krijgen, bracht jurycoördinator Anne Louïse van den Dool en hoofdredacteur Menno Goosen op

een ander moment anonieme bezoeken aan de genomineerde bibliotheken.

Ook het publiek kon via de website van *Bibliotheekblad* stemmen op de vijf genomineerde bibliotheken. In het uiteindelijke oordeel telde hun oordeel eenmaal en dat van de jury tweemaal. Leuk om te melden is dat er elk jaar weer meer stemmen worden uitgebracht. Dit jaar werden er 15.404 stemmen uitgebracht en in 2025 13.115 stemmen.

Nieuw ten opzichte van vorige jaren is dat tijdens deze editie niet één vestiging hoefde te worden aangemeld. Voor bibliotheekorganisaties is het vaak lastig deze keuze te maken. Bovendien is de prijs niet bedoeld voor het beste gebouw. Daarom was het vanaf deze editie mogelijk om alle bibliotheken in één gemeente aan te melden. Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden maakte hiervan ook gebruik, door twee vestigingen in Hellevoetsluis aan te melden.
Een andere wijziging ten opzichte van de vorige edities is het feit dat de bibliotheken niet werden beoordeeld op één specifiek thema. Zij werden dus in de volle breedte onder de loep genomen.

Zichtbare investeringen
Allereerst willen de juryleden benadrukken dat het wederom een groot plezier was om alle genomineerde bibliotheken te bezoeken. Het is mooi om te zien hoe men zich in de hele sector met hart en ziel inzet voor de bibliotheek als een gedeelde plek, samen met inwoners en partners. Dat is ook te zien aan de gebouwen waarin bibliotheken zich bevinden: zij staan zelden meer op zichzelf, maar delen hun huisvesting met passende medebewoners.

Ook heeft de jury gezien hoe de investering in nieuwe en verbeterde bibliotheekvestigingen vanuit het Rijk via de SPUK-gelden vruchten heeft afgeworpen. Zij hoopt dat dit kan worden omgezet in structurele financiering. Nu is al te zien welke vruchten een succesvolle samenwerking met de gemeente afwerpt – niet alleen wat betreft financiën, maar ook qua bestuurlijke betrokkenheid. Dat politieke draagvlak organiseren vraagt tijd en energie van beide partijen. Met name in Horst, Oss en Bonaire zag de jury wat voor moois dat kan opleveren: hierdoor staat er een aantrekkelijk gebouw, gerund door kundige medewerkers. Dat dit ook onder inwoners voor enthousiasme zorgt, blijkt wel uit de grote hoeveelheid stemmen die dit jaar door het publiek is uitgebracht, in veel gevallen ook voorzien van een persoonlijke toelichting.

Tijdens meerdere van de bezoeken aan de genomineerde bibliotheken viel het de jury op hoezeer de presentatie werd verzorgd door de directeur en andere managementteamleden. De jury wil bibliotheken die overwegen zich aan te melden voor een volgende editie op het hart drukken om ook andere medewerkers aan het woord te laten: zij vormen een essentieel onderdeel van de bibliotheekorganisatie.

Bibliotheek Bonaire
De jury uit haar bewondering voor de waanzinnige stap die de bibliotheek op Bonaire heeft gezet. In enkele jaren tijd is niet alleen een succesvolle nieuwe bibliotheek ontwikkeld, maar is ook de governancestructuur stevig herijkt. Hieraan ging gedegen onderzoek vooraf, inclusief het verrichten van een inwonersanalyse en het vormen een merkstrategie. De nieuwe vestiging is een grote aanwinst voor het eiland, dat nu beschikt over een volwaardige maatschappelijk-educatieve bibliotheek, die samenwerkt met partners op het gebied van welzijn, kunst en

cultuur. Zo worden ook nieuwe doelgroepen bereikt. Dat is ook te zien in de stijging in ledenaantallen: het aantal inwoners dat lid is steeg sinds de opening van vier naar maar liefst vijftien procent.

De jury heeft deze deelnemende bibliotheek niet fysiek kunnen bezoeken, wat het lastig maakt de vestiging op dezelfde manier te beoordelen als de andere deelnemers. Wel denkt de jury te kunnen vaststellen dat de bibliotheek nog volop in ontwikkeling is, en is zij benieuwd naar de stappen die de organisatie de komende jaren zal zetten, bijvoorbeeld in de samenwerking met scholen en het opzetten van Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) en het intensiveren van de samenwerking met verschillende doelgroepen.

Daarbij helpt de ruimhartige steun van zowel het Rijk als de gemeente: de bibliotheek op Bonaire ontvangt een subsidie van bijna honderd euro per inwoner. Dat past bij de brede rol die de bieb op het eiland vervult, bij gebrek aan veel andere culturele voorzieningen. Ook looft de jury de plek die meertaligheid, passend bij het werkgebied, in het aanbod krijgt: van collectie tot programmering, van marketing tot het personeelsbestand.

Bibliotheken Hellevoetsluis (onderdeel van Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden)
De Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden nomineerde beide bibliotheken in Hellevoetsluis voor deze verkiezing, en de jury begrijpt goed waarom: beide vestigingen vullen elkaar perfect aan. De ene vestiging is, samen met het theater, te vinden in een voormalig schoolgebouw. Mede dankzij de sympathieke – zelf geëxploiteerde – horecagelegenheid is het een prettige plek om te verblijven.

Het gebouw ligt op een pittoreske plek, bij de oude haven, maar is vanuit het moderne stadshart lastiger te bereiken. Dit hiaat wordt opgevuld door de nieuw geopende wijkvestiging in het centrum: een functionele, overzichtelijke en verwelkomende bibliotheek. Hier ligt de nadruk meer op de maatschappelijke functie, met een focus op samenwerking met partners op het gebied van welzijn. Opvallend verwelkomend is de kop koffie die je bij binnenkomst direct aangereikt krijgt. Deze vestiging laat bij uitstek zien hoe waardevol goede inzet van de SPUK-gelden kan uitpakken.

De jury was bij haar bezoek aan Hellevoetsluis onder de indruk van de passie van het team, hun kennis en ervaring. Zij ontplooien een brede dienstverlening, die goed lokaal verankerd is, mede met dank aan een sterk netwerk van maatschappelijke partners. De hoop is dat zij dit aanbod in de toekomst kunnen behouden, zeker in een zo sterk verspreid werkgebied.

Bibliotheek Horst aan de Maas (BiblioNu)
'Van een diep dal naar een sterke toekomst', zo formuleerde het team van de Bibliotheek Horst aan de Maas de recente ontwikkelingen van de organisatie tijdens het jurybezoek. In 2019 boekte de organisatie nog een negatief resultaat, maar na de verbouwing enkele jaren geleden is 't Gasthoes nu een bloeiende bieb, die met maar liefst veertig andere instellingen samenwoont. Daarmee is de Bibliotheek Horst aan de Maas nu een gezonde en volwassen bibliotheek. Dat is mede te danken vanuit een stevige lobby vanuit de bibliotheek, maar zeker ook aan de gemeente, die ontvankelijk is geweest voor de boodschap van de bieb.

Het is bewonderenswaardig hoe de bibliotheek met een relatief klein team van hardwerkende professionals en vrijwilligers vorm weet te geven aan het brede takenpakket van de bibliotheek. Van de Bibliotheek *op school* tot Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's), alles krijgt een plek in het aanbod. De jury zou de organisatie wel willen aanmoedigen nog meer gebruik te maken van de nabijheid van zoveel verschillende partners in 't Gasthoes. Dit vergroot hopelijk ook de veerkracht richting de toekomst.

Bibliotheek Nijkerk
De inwoners van Nijkerk zijn duidelijk trots op hun bibliotheek: de jury ontving vanuit deze hoek opvallend veel lovende lezersreacties. Dat geeft blijk van veel enthousiasme voor de recentelijk opnieuw ingerichte bieb, die in oktober 2025 werd heropend. Daarbij hebben de medewerkers zelf ook de handen uit de mouwen gestoken, en met resultaat. De vestiging is nu meer gericht op ontmoeting, educatie en debat, blijkens onder meer podium dat nu onderdeel uitmaakt van de vaste inrichting, en de speelotheek en welzijnsorganisaties waarmee wordt samengewerkt.

De bibliotheek vindt sfeer belangrijk, en straalt dat ook uit via de enthousiaste medewerkers. Waar kansen zijn, worden ze gegrepen. Het zou mooi zijn als de gemeente deze ondernemerszin beloont met ruimere investering; op die manier kan de potentie om huiskamer van de stad te worden nog verder worden verwezenlijkt.

Bibliotheek Oss (onderdeel van Noord Oost Brabantse Bibliotheken)
De jury was na haar bezoek aan de bibliotheek in Oss erg onder de indruk van het verhaal van de bibliotheek en de uitvoering. De komst van deze nieuwe bibliotheek kent een lange geschiedenis en verliep niet zonder slag of stoot. Dankzij een slimme strategie werd de gemeente overtuigd van het belang van deze investering. Het resultaat mag er zijn: de bibliotheek kreeg een plek in het hart van de stad.

Het gebouw – dat helemaal door de bibliotheek wordt beheerd – lijkt historisch, maar is in feite fonkelnieuw. Bij de inrichting van deze nieuwe vestiging zijn kosten noch moeite gespaard. Aat Vos verdiepte zich goed in de lokale geschiedenis, die op talloze manieren tot uiting komt. Ook de ruime openingstijden dragen bij aan het laagdrempelige karakter van de vestiging, evenals de meertalige collectie en de nauwe samenwerking tussen collectie en programmering. Jongeren krijgen speciale aandacht; zo zijn er tal van studie- en werkplekken ingericht en organiseert de bieb maandelijks samen met het jongerenwerk een succesvol skillslab, aansluitend bij de klaslokalen die in het pand te vinden zijn.

Die werkwijze slaat duidelijk aan. In de eerste maanden na de heropening kreeg de bibliotheek er direct tweeduizend nieuwe leden bij. De bibliotheek streeft duidelijk kwaliteit na: de visie om op een vernieuwende manier met klanten om te gaan leeft duidelijk onder de medewerkers. De jury ziet nog kansen om ook binnen de programmering gemeenschappen nog een grotere rol te geven: in dit nieuwe gebouw is daar in elk geval alle ruimte voor. Het is een stip op de horizon voor een bibliotheek die in een hoog tempo de harten van de lokale bevolking heeft weten te winnen, in een gebied waarin dat allerminst vanzelfsprekend is.

De Beste Bibliotheek 2026
Na intensief juryberaad kwam de bibliotheek in Oss als winnaar uit de bus. Deze bibliotheek eindigt niet enkel bovenaan vanwege het imposante gebouw, maar vooral vanwege de sterke

visie die de organisatie uitdraagt in alles wat zij doet. Ook het publiek koos met ruim 4.300 stemmen de bibliotheek in Oss als winnaar. De bibliotheken in Bonaire en Nijkerk ontvingen beide ruim 3.000 stemmen, gevolgd door de bibliotheek in Horst aan de Maas met bijna 2.900 stemmen. De bibliotheek in Hellevoetsluis kreeg ruim 2.000 stemmen.

Op basis van bovenstaande maakt de jury met veel plezier bekend dat de vestiging in Oss van de Noord Oost Brabants Bibliotheken de Beste Bibliotheek van 2026 is en dus de winnaar is van de Beste Bibliotheek Award. De jury wil ook de andere genomineerde bibliotheken van harte feliciteren met hun nominatie. Alle bibliotheken mogen met opgeheven hoofd terugkijken op de afgelopen verkiezingen. Ze hebben het stuk voor stuk erg goed gedaan.

Publieksstemmen

1 Oss: 4309
2 Bonaire: 3096
3 Nijkerk: 3041
4 Horst a/d Maas: 2863
5 Hellevoetsluis: 2095

Totaal 2026: 15.404 stemmen
(In 2025: 13.115 stemmen)

Over deze verkiezing
De prijs voor de beste bibliotheek is sinds 2009 vijftien keer uitgereikt. DOK Delft won de eerste editie en de vestiging van Bibliotheek Utrecht aan de Neude de vorige editie in 2025. *Bibliotheekblad* is verantwoordelijk voor de organisatie; NBD Biblion is als onmisbare sponsor verantwoordelijk voor de uitreiking. De prijs is een begrip heeft jaarlijks een groot effect op de zichtbaarheid van de winnende bibliotheek. Sinds 2023 wordt de prijs uitgereikt tijdens het congres Bibliotheekplaza, georganiseerd door Probiblio.

Volgende editie in 2028
De jury moedigt bibliotheken aan alvast na te denken over een eventuele aanmelding voor de volgende editie. Die vindt echter niet in 2027 plaats, maar in 2028, vanwege het feit dat de prijs dan zal worden uitgereikt tijdens het Nationale Bibliotheekcongres, dat in juni plaatsvindt. Dit maakt de planning te krap om in 2027 een wedstrijd uit te schrijven. Dit geeft bibliotheken met ambities om deel te nemen meer tijd om hun aanmelding voor te bereiden.